

กลวิธีทางภาษาที่ใช้สื่ออุดมการณ์ความเป็นวัยรุ่นในหนังสือเรียนวิชา ภาษาอังกฤษระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย: วาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์¹

Linguistic Strategies for Construction of Adolescent Ideology in High School English Textbooks: A Critical Discourse Analysis

ไอยดา กลิ่นอัน^{2*} และอรัทัย ชินอักรพงษ์³
Aiyada Klinanon^{4*} and Orathai Chinakarapong⁵

(Received: 9 March 2025; Revised: 18 July 2025; Accepted: 21 July 2025)

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากลวิธีทางภาษาที่ใช้สื่ออุดมการณ์ความเป็นวัยรุ่นในหนังสือเรียนวิชาภาษาอังกฤษระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่ใช้ในประเทศไทยปีการศึกษา 2567 โดยใช้แนวคิดวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ของแฟร์คล็อฟ (Fairclough, 1995) เป็นกรอบการศึกษาหลักในการวิเคราะห์ตีความหนังสือเรียนจำนวน 9 เล่ม รวม 270 บทความ ผลการศึกษาพบว่าอุดมการณ์ความเป็นวัยรุ่นปรากฏในหนังสือเรียนทุกเล่มและประกอบด้วย 3 ความคิดย่อย ได้แก่ 1. วัยรุ่นให้ความสำคัญกับกระแสนิยมและวัตถุนิยม 2. วัยรุ่นสามารถประกอบอาชีพ หารายได้ เสริม และประสบความสำเร็จได้ และ 3. วัยรุ่นมีปัญหาในการใช้ชีวิต และต้องการความช่วยเหลือจากผู้ใหญ่ ซึ่งอุดมการณ์และความคิดย่อยดังกล่าวถ่ายทอดผ่านกลวิธีทางภาษาทั้งสิ้น 8 กลวิธี ได้แก่ การใช้คำศัพท์ การใช้คำแสดงทัศนภาวะ การใช้โครงสร้างประโยค การอ้างส่วนใหญ่ การใช้อุปสรรค การใช้อำนาจเชิงวาทศิลป์ การใช้อุปมา และการใช้สัทพ

คำสำคัญ: กลวิธีทางภาษา, อุดมการณ์ความเป็นวัยรุ่น, หนังสือเรียน, วาทกรรม

Abstract

This research aimed to study linguistic strategies used to construct the ideology of adolescence in high school English textbooks used in Thailand during the academic year 2024. Framed within Fairclough's critical discourse analysis approach, the research examined a corpus of 9 textbooks

¹ บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์เรื่อง "อุดมการณ์ในหนังสือเรียนวิชาภาษาอังกฤษระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย: ตามแนวคิดวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์" หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาษาศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ปีการศึกษา 2567

² นิสิตระดับปริญญาเอก หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาษาศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

³ อาจารย์ ดร. ประจักษ์ภาควิชาภาษาศาสตร์ คติชนวิทยา ปรัชญาและศาสนา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

⁴ Ph.D. student, Doctor of Philosophy Program in Linguistics, Faculty of Humanities, Naresuan University

⁵ Lecturer Dr., Department of Linguistics, Folklore, Philosophy, and Religion, Faculty of Humanities, Naresuan University

* Corresponding author, E-mail: adthem1155@gmail.com

comprising 270 articles. The findings indicated that all textbooks consistently depict a recurring ideological construction of adolescence, which consists of 3 sub-ideologies: 1. adolescents value popular trends and materialism 2. adolescents can pursue careers, earn extra income, and achieve success, and 3. adolescents have difficulties in life, and need help from adults. These ideologies were conveyed through 8 linguistic strategies. These are lexical strategies, modality, syntactic structures, generalization claims, metaphor, rhetorical questions, presuppositions, and intertextuality.

Keywords: Linguistic strategies, Adolescence ideology, Textbook, Discourse

บทนำ

โดยทั่วไปนั้นการศึกษาขั้นพื้นฐานในประเทศไทยใช้หนังสือเรียนเป็นสื่อการเรียนรู้หลักโดยได้รับการสนับสนุนทั้งด้านการจัดทำและด้านงบประมาณจากภาครัฐ มีจุดประสงค์เพื่อถ่ายทอดสาระความรู้และส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียนให้มีทักษะทางวิชาการตรงตามมาตรฐานตัวชี้วัดที่กำหนดไว้ในหลักสูตรการศึกษาของประเทศ แต่ในอีกแง่หนึ่งตัวบทในหนังสือเรียนจัดเป็นวาทกรรมประเภทหนึ่งที่มีศักยภาพสูงในการสื่ออุดมการณ์ผู้สังคม มุ่งถ่ายทอดค่านิยมความเชื่อต่าง ๆ ของผู้ที่มีอำนาจเหนือกว่าไปสู่ผู้ที่มีอำนาจน้อยกว่า และเพื่อให้การเรียนการสอนสามารถดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิภาพ มีพัฒนาการเทียบเคียงกับมาตรฐานสากลและเป็นที่ยอมรับในระดับนานาชาติ กระทรวงศึกษาธิการจึงได้กำหนดรายชื่อหนังสือเรียนให้สอดคล้องกับเป้าประสงค์ของนโยบายการศึกษาของประเทศ โดยคำนึงถึงศักยภาพของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาแต่ละแห่ง รวมถึงบริบทและความต้องการของพื้นที่ที่แตกต่างกันด้วย ตัวบทในหนังสือเรียนรายวิชาต่าง ๆ รวมถึงวิชาภาษาอังกฤษจึงเป็นวาทกรรมที่มีความน่าเชื่อถือและได้รับการยอมรับอย่างแพร่หลาย เนื่องจากต้องผ่านกระบวนการคัดเลือก ตรวจสอบ และได้รับอนุญาตจากคณะผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องซึ่งได้รับการแต่งตั้งจากกระทรวงศึกษาธิการ สถานศึกษาจึงจะสามารถเลือกหนังสือเรียนเพื่อนำไปใช้เป็นสื่อการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาได้ (Sukwisith, 2011; Bureau of Academic Affairs and Educational Standards, 2024)

จากประสบการณ์การสอนวิชาภาษาอังกฤษระดับมัธยมศึกษาตอนปลายผู้วิจัยพบว่าเนื้อหาในบทอ่าน (reading texts) ของหนังสือเรียนวิชาภาษาอังกฤษพื้นฐานแฝงด้วยอุดมการณ์หรือชุดความคิดบางประการเกี่ยวกับค่านิยม ความคิด ความเชื่อ บทบาทหน้าที่ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และทัศนคติของผู้ผลิตหรือผู้เรียบเรียงหนังสือเรียนที่สามารถถ่ายทอดไปสู่ผู้เรียนหรือผู้อ่านได้ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง ก *If there's something new, teens are typically eager to check it out. If something becomes popular and lasts for a while, it becomes a trend. Nowadays, the use of the newest technology has become the trend with teenagers.*

(Dos Santos, 2022, p. 61)

ตัวอย่างข้างต้นมีการใช้คำศัพท์ที่สื่อถึงวัยรุ่นคือ teens และ teenagers ร่วมกับการใช้ประโยคแสดงเงื่อนไข “If there's something new, teens are typically eager to check it out.” (หากมีสิ่งใหม่ ๆ เกิดขึ้นวัยรุ่นมักจะกระตือรือร้นที่จะลองดู) ข้อความนี้แฝงความคิดเกี่ยวกับลักษณะทั่วไปของวัยรุ่นที่ให้ความสำคัญกับกระแสนิยมในปัจจุบัน เช่น เทคโนโลยีใหม่ล่าสุด กลวิธีทางศัพท์และการใช้ประโยคแสดงเงื่อนไขดังกล่าวจึงสามารถสื่อให้ผู้อ่านเห็นว่าการให้ความสำคัญกับกระแสนิยมเป็นลักษณะหนึ่งของวัยรุ่น

ตัวอย่าง ๑ *Some teenagers have a part-time job to earn some extra cash or to help out with the bills at home.*

(Evans & Dooley, 2018, p. 70)

ตัวอย่างที่ 2 มีการปรากฏร่วมของคำศัพท์ที่สื่อถึงวัยรุ่น คือ teenagers และกริยาวลี “have a part-time job” (ทำงานพิเศษ), “earn some extra cash” (มีรายได้พิเศษ) และ “help out with the bills at home” (แบ่งเบาภาระค่าใช้จ่ายที่บ้าน) แสดงให้เห็นการถ่ายทอดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของวัยรุ่นที่หนังสือเรียนต้องการสื่อไปยังผู้อ่าน คือ การช่วยที่บ้านแบ่งเบาภาระค่าใช้จ่ายด้วยการทำงานพิเศษหารายได้เสริม

ตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นว่าวาทกรรมหนังสือเรียนมิได้นำเสนอเพียงเนื้อหาสาระเกี่ยวกับรายวิชาตามที่หลักสูตรการศึกษากำหนด แต่ยังเป็นเครื่องมือสำคัญในการผลิตซ้ำอุดมการณ์หรือชุดความคิดบางประการโดยเฉพาะอุดมการณ์ความเป็นวัยรุ่นซึ่งมักประกอบสร้างจากปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรม เช่น ระบบความเชื่อหรือกระบวนการขัดเกลาทางสังคมอื่น ๆ อย่างไรก็ตามการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับอุดมการณ์ในหนังสือเรียนวิชาภาษาอังกฤษยังมีปรากฏให้เห็นน้อยและภาษาอังกฤษยังคงถูกมองว่าเป็นความรู้ที่มีความเป็นกลางและโปร่งใส ไม่ได้มีนัยทางการเมืองแอบแฝง คนส่วนใหญ่มองเพียงว่าภาษาอังกฤษมีไว้ใช้ติดต่อสื่อสารกับคนต่างชาติต่างภาษา อีกทั้งเป็นเครื่องมือในการศึกษาหาความรู้และใช้ประกอบอาชีพ แต่แท้จริงแล้วความสัมพันธ์เชิงอำนาจหรือผลประโยชน์อาจแฝงมากับตัวบทภาษาอังกฤษก็เป็นได้ โดยเฉพาะตัวบทในหนังสือเรียนวิชาภาษาอังกฤษพื้นฐานซึ่งจัดเป็นเป็นวาทกรรมที่มีความน่าเชื่อถือเป็นที่ยอมรับในสังคมและสามารถเข้าถึงผู้อ่านจำนวนมาก จึงทำให้อุดมการณ์ที่ถ่ายทอดผ่านเนื้อหาในหนังสือเรียนเหล่านี้แทรกซึมสู่ผู้เรียนได้มากยิ่งขึ้นด้วย (Methitham, 2017)

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษากลวิธีทางภาษาที่ใช้สื่ออุดมการณ์ความเป็นวัยรุ่นในหนังสือเรียนวิชาภาษาอังกฤษพื้นฐานระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งเป็นช่วงชั้นสูงสุดของการศึกษาขั้นพื้นฐานของไทย โดยใช้ข้อมูลตัวบทจากบทอ่านในหนังสือเรียนวิชาภาษาอังกฤษพื้นฐานรวมทั้งหมด 9 เล่ม โดยผู้วิจัยศึกษาตามแนววาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ (Critical Discourse Analysis) ของแฟร์คลัฟ (Fairclough, 1995) ร่วมกับแนวคิดของฟาน เดะก์ (van Dijk, 2006) ในการวิเคราะห์ข้อมูลภาษาเพื่อวิพากษ์การใช้อำนาจที่ไม่เป็นธรรมในสังคมเพื่อวิเคราะห์วิถีปฏิบัติทางวาทกรรม และวิถีปฏิบัติทางสังคมและวัฒนธรรมด้วย

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาทฤษฎีทางภาษาที่ใช้สื่ออุดมการณ์ความเป็นวัยรุ่นในหนังสือเรียนวิชาภาษาอังกฤษพื้นฐานระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ตามแนวคิดวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์

ระเบียบวิธีวิจัย

แหล่งข้อมูลและการกำหนดข้อมูล

คณะกรรมการการศึกษาศาสตร์แห่งชาติได้แบ่งภูมิภาคของประเทศไทยออกเป็น 6 ภูมิภาค ได้แก่ ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคใต้ ภาคตะวันตก ภาคตะวันออก และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (cluster sampling) เพื่อให้ได้รายชื่อจังหวัดจากแต่ละภูมิภาคที่จะใช้เป็นแหล่งเก็บข้อมูล แล้วจึงสำรวจและสุ่มเลือกโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาของ แต่ละจังหวัดจากเว็บไซต์เขตพื้นที่การศึกษา เพื่อรวบรวมรายชื่อหนังสือเรียนวิชาภาษาอังกฤษพื้นฐานระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 ที่ใช้จริงในปีการศึกษา 2567 รวมหนังสือเรียนที่ใช้ในการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลทั้งสิ้น 9 เล่ม ได้แก่ หนังสือเรียน Upload 4-6, หนังสือเรียน Go Beyond 4-6, และ หนังสือเรียน New World 4-6

วิธีการเก็บข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมหนังสือเรียนจากห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษาติดมหาวิทยาลัยนเรศวร และห้องสมุดคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร และจากการศึกษาข้อมูลพบว่าหนังสือเรียนวิชาภาษาอังกฤษพื้นฐานระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่ใช้จริงในปีการศึกษา 2567 เป็นหนังสือเรียนแบบสอนเป็นประโยคและข้อความที่มีความซับซ้อน โดยเฉพาะบทอ่านที่มีการนำเสนอเรื่องราวการดำเนินชีวิตของผู้ใช้ภาษาอังกฤษจากทั่วโลกและสอดแทรกอุดมการณ์ความเป็นวัยรุ่นไปสู่ผู้อ่าน อีกทั้งการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษโดยทั่วไปผู้สอนมักให้ผู้เรียนอ่านจับใจความสำคัญจากบทอ่านอยู่เสมอ ผู้เรียนจึงต้องอ่านเนื้อความในบทอ่านซ้ำหลายครั้งเพื่อหาใจความสำคัญของเรื่อง ผู้วิจัยจึงเลือกใช้เฉพาะบทอ่านในการวิเคราะห์ข้อมูล

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวินิจฉัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทฤษฎีทางภาษาที่ใช้สื่ออุดมการณ์ความเป็นวัยรุ่นที่แฝงไว้ในหนังสือเรียนวิชาภาษาอังกฤษพื้นฐานระดับมัธยมศึกษาตอนปลายตามแนวคิดวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ (Critical Discourse Analysis) ของแฟร์คลอฟ (Fairclough, 1995) ซึ่งเน้นการวิเคราะห์ต่อบท (Text) วิเคราะห์วิถีปฏิบัติทางวาทกรรม (Discourse Practice) รวมถึงวิถีปฏิบัติทางสังคมและวัฒนธรรม (Socio-cultural Practice) ร่วมกับเกณฑ์การพิจารณากลวิธีทางวัฒนธรรมของ Angkapanichkit (2019) ซึ่งประกอบด้วย กลวิธีทางศัพท์ กลวิธีขยายความ กลวิธีทางวัฒนธรรมปฏิบัติศาสตร์และวาทกรรม และกลวิธีทางวาทศิลป์ โดยวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับดังนี้

1. วิเคราะห์ตัวบทหนังสือเรียนตามแนววาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ของแฟร์คลัฟ (Fairclough, 1995) ซึ่งศึกษาวาทกรรม 3 มิติ โดยมิติที่ 1 ตัวบท (text) จะศึกษาเฉพาะวัจนภาษาที่เป็นข้อความซึ่งปรากฏอยู่ในบทอ่านในหนังสือเรียนเท่านั้น ไม่ศึกษาองค์ประกอบอื่นของหนังสือเรียนร่วมด้วย เช่น รูปภาพหรือตำแหน่งข้อความ ในการวิเคราะห์นี้จะพิจารณาองค์ประกอบของตัวบททั้งในแง่ของคำศัพท์ รูปประโยค และโครงสร้างของตัวบทว่าสามารถสร้างคุณค่าให้แก่ผู้อ่านหรือผู้ที่ได้รับการถ่ายทอดวาทกรรมได้อย่างไร เช่น คำศัพท์หรือรูปประโยคบางประเภทอาจสร้างการรับรู้ที่แตกต่างกันให้กับผู้อ่านหรือผู้รับสารได้ โดยการเก็บข้อมูลจะใช้ตารางจำแนกการใช้คำศัพท์ตามกลุ่มความหมายและเปรียบเทียบคำศัพท์ที่ใช้ร่วมกับคำที่สื่อถึงวัยรุ่น โดยดัดแปลงตารางเก็บข้อมูลจากงานของ Sukwisith (2011) และ Klinanon (2019) จากนั้นจึงจัดกลุ่มความคิดย่อยกับอุดมการณ์ความเป็นวัยรุ่นที่สื่อผ่านกลวิธีทางภาษาต่าง ๆ ในหนังสือเรียน

2. วิเคราะห์มิติที่ 2 วิถีปฏิบัติทางวาทกรรมตามแนวคิดของแฟร์คลัฟ (Fairclough, 1995) ซึ่งเน้นศึกษาตัวบททั้งในแง่ที่เป็นผลผลิตของกระบวนการผลิตและเป็นแหล่งข้อมูลของกระบวนการตีความรวมถึงศึกษาวิถีที่ตัวบทผลิตขึ้นและเผยแพร่ออกไปโดยใช้ความรู้ทางภาษาศาสตร์เป็นเครื่องมือ ในการตีความบริบทของสถานการณ์การสื่อสารผู้วิจัยใช้ความรู้เรื่องลำดับทางสังคม (social order) และลำดับวาทกรรม (order of discourse) เพื่อพิจารณาว่าตัวบทนั้นอยู่ในสถานการณ์การสื่อสารใด มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับตัวบทอื่นและสถาบันใดบ้างในสังคม อีกทั้งการตีความบริบทที่มีลักษณะเป็นสหพันธ์ส่วนหนึ่งอาศัยการพิจารณามูลบท (presupposition) ที่ปรากฏอยู่ในตัวบท การใช้มูลบทเป็นการใช้รูปภาษาหรือโครงสร้างภาษาที่สื่อนัยยะว่ามีเหตุการณ์บางอย่างเกิดขึ้นก่อนหน้านั้นหรือมีสิ่งนั้นอยู่จริง ๆ โดยไม่จำเป็นต้องพูดออกมา เมื่อนำรูปภาษาหรือโครงสร้างภาษานั้นมาตีความก็จะช่วยให้มองเห็นชุดความคิดพื้นฐาน (common ground) หรืออุดมการณ์ที่สัมพันธ์กับตัวบทอื่น ๆ หรือความคิดที่มีอยู่ก่อนในสังคมได้ การศึกษาในมิตินี้จะทำให้เข้าใจความรู้เบื้องหลังที่ผู้ร่วมสนทนามีส่วนร่วมกันและเป็นสิ่งที่เชื้อต่อการทำความเข้าใจในการสื่อสารโดยที่ผู้พูดหรือผู้เขียนไม่จำเป็นต้องสื่อสารทุกอย่างออกมา

3. วิเคราะห์มิติที่ 3 วิถีปฏิบัติทางสังคมวัฒนธรรม แฟร์คลัฟอธิบายว่าการวิเคราะห์ในมิตินี้เป็นการพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างวิถีปฏิบัติทางวาทกรรมกับวิถีปฏิบัติทางสังคมและวัฒนธรรม โดยพิจารณาการกำกับควบคุมของสังคมที่มีผลต่อกระบวนการผลิตและกระบวนการตีความตลอดจนผลกระทบที่มีต่อสังคม วัตถุประสงค์สำคัญของการวิเคราะห์ในระดับนี้คือการแสดงให้เห็นว่าวาทกรรมเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการทางสังคมและเป็นวิถีปฏิบัติทางสังคม กล่าวคือ วาทกรรมถูกกำหนดโดยโครงสร้างทางสังคมได้อย่างไรและในขณะเดียวกันการผลิตซ้ำของวาทกรรมมีผลต่อการดำรงรักษาหรือเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางสังคมได้อย่างไร ยกตัวอย่างเช่นการใช้คำศัพท์ที่สื่อถึงวัยรุ่นในตัวอย่าง ช ข้างต้น ถ่ายทอดอุดมการณ์ความเป็นวัยรุ่นที่หนังสือเรียนสื่อไปยังผู้อ่านได้ว่าวัยรุ่นเป็นวัยที่กำลังเรียนรู้และพัฒนาตนเอง ซึ่งหมายรวมถึงการเริ่มต้นศึกษาเรื่องการประกอบอาชีพ การเงิน และการใช้ชีวิต เป็นต้น โดยภาพอุดมคติของวัยรุ่นที่หนังสือ

เรียนนำเสนออันนั้นมักเป็นลักษณะอันพึงประสงค์ที่ผู้แต่งหรือผู้เรียบเรียงหนังสือเรียนคาดหวังให้เด็กเติบโตไปเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณลักษณะเช่นเดียวกับที่ปรากฏในหนังสือเรียนนั่นเอง จากนั้นเมื่อศึกษาวิเคราะห์ตัวบทหนังสือเรียนครบทั้ง 3 มิติแล้วจึงนำมาสรุป เรียบเรียง และอภิปรายผลการศึกษาวិเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิเคราะห์หนังสือเรียนวิชาภาษาอังกฤษพื้นฐานระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ผู้วิจัยพบว่าอุดมการณ์ความเป็นวัยรุ่นที่สื่อผ่านกลวิธีทางภาษาต่าง ๆ ประกอบด้วยความคิดย่อยที่สอดคล้องกับความเป็นวัยรุ่น 3 ความคิดย่อย ได้แก่ ความคิดย่อยที่ 1 วัยรุ่นให้ความสำคัญกับกระแสนิยมและวัตถุนิยม ความคิดย่อยที่ 2 วัยรุ่นสามารถประกอบอาชีพ หารายได้เสริม และประสบความสำเร็จได้ และความคิดย่อยที่ 3 วัยรุ่นมีปัญหาในการใช้ชีวิตและต้องการความช่วยเหลือจากผู้ใหญ่ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. วัยรุ่นให้ความสำคัญกับกระแสนิยมและวัตถุนิยม

จากการศึกษาวิเคราะห์พบกลวิธีทางภาษาที่นำเสนอความคิดนี้ 5 กลวิธี ได้แก่ การใช้คำศัพท์ การอ้างส่วนใหญ่ การใช้โครงสร้างประโยค การใช้อุปลักษณ์ และการใช้คำถามเชิงวาทศิลป์ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.1 การใช้คำศัพท์

ฟาน เดะก์ (van Dijk, 1998) กล่าวว่าการใช้คำศัพท์แสดงการสื่ออุดมการณ์ในวาทกรรมได้อย่างชัดเจนและควรพิจารณาเป็นอันดับต้น ๆ เนื่องจากเราสามารถเห็นความคิดหรืออุดมการณ์บางอย่างได้จากการเลือกใช้คำศัพท์ หากคำศัพท์ใดมีความถี่ในการปรากฏมากก็เป็นไปได้ว่าผู้แต่งต้องการสื่อความคิดบางอย่างไปสู่ผู้อ่าน ในการศึกษาครั้งนี้พบคำศัพท์ที่ตัวบทหนังสือเรียนใช้สื่อถึงวัยรุ่นหลายคำ เช่น teens, teenagers, young people และวลี Sixteen-year-old Lucy โดยคำศัพท์ดังกล่าวปรากฏร่วมกับคำกริยาหรือกริยาวลีที่แสดงการกระทำ พฤติกรรม และความสนใจของวัยรุ่นซึ่งแสดงให้เห็นชุดความคิดย่อยว่าวัยรุ่นให้ความสำคัญกับกระแสนิยมและวัตถุนิยม โดยกลุ่มคำศัพท์ที่ปรากฏร่วมกับคำที่ใช้สื่อถึงวัยรุ่นสามารถจำแนกได้ตามกลุ่มความหมาย ดังนี้

ตารางที่ 1 คำศัพท์ที่ปรากฏร่วมกับคำที่ใช้สื่อถึงวัยรุ่นจำแนกตามกลุ่มความหมาย

กลุ่มความหมาย	ตัวอย่างคำศัพท์/กริยาวลี
1. การแสดงออกเกี่ยวกับความสนใจด้านกระแสนิยมต่าง ๆ เช่น บุคคลที่มีชื่อเสียง ความบันเทิง เทคโนโลยี กระแสรักษ์โลก	- been interested in technology, love IT (<i>Dos Santos, 2022, p. 32</i>) - look up to celebrities and copy them, see celebrities as role models (<i>Campbell et al., 2024, p. 129</i>) - be concerned about the environment, raise money for Greenpeace (<i>Evans & Dooley, 2018, p. 96</i>)

กลุ่มความหมาย	ตัวอย่างคำศัพท์/กริยาวิลี
2.การแสดงผลออกเกี่ยวกับ ความสนใจด้านวัตถุนิยม	- own an MP3, text friends on their cell phones, read books on e-readers and tablets (<i>Dos Santos, 2022, p. 61</i>) - spend over 100 billion dollars on luxury items (<i>Evans & Dooley, 2018, p. 92</i>)

จากตารางข้างต้นพบว่ากลุ่มคำศัพท์ที่ปรากฏร่วมกับคำที่สื่อถึงวัยรุ่นที่ดัดแปลงหนังสือเรียนเลือกใช้แสดงให้เห็นพฤติกรรม ความชอบ และความสนใจของวัยรุ่นที่มีหลากหลายรูปแบบแต่มีลักษณะร่วมคือการให้ความสำคัญกับกระแสนิยมและวัตถุนิยม โดยใช้กลวิธีการปรากฏร่วมระหว่างคำศัพท์ที่สื่อถึงวัยรุ่นกับคำศัพท์ที่สื่อถึงการกระทำตามกลุ่มความหมาย 2 กลุ่มความหมาย ได้แก่ กลุ่มที่ 1 การแสดงผลออกเกี่ยวกับความสนใจด้านกระแสนิยมต่าง ๆ เช่น บุคคลที่มีชื่อเสียง โดยใช้คำว่า “celebrities” ความสนใจด้านเทคโนโลยี เช่น การใช้วลี “love IT” และกระแสรักโลกโดยการใช้คำที่เกี่ยวข้อง เช่น “environment, Greenpeace” และกลุ่มที่ 2 การแสดงผลออกเกี่ยวกับความสนใจด้านวัตถุนิยม เช่น การใช้วลี “spend over 100 billion dollars on luxury items” (ใช้จ่ายเงินมากกว่า 100 พันล้านดอลลาร์ไปกับสินค้าหรูหรา) การถ่ายทอดความคิดดังกล่าวผ่านหนังสือเรียนอาจทำให้ผู้อ่านเห็นว่าวัยรุ่นได้รับอิทธิพลจากกระแสนิยมและวัตถุนิยมอย่างมาก ซึ่งอาจส่งผลต่อพฤติกรรมและค่านิยมของวัยรุ่นในระยะยาวทั้งด้านบวกและด้านลบได้

1.2 การอ้างส่วนใหญ่

Wisun Sukwisith (2011) กล่าวถึงการอ้างส่วนใหญ่ไว้ว่าเป็นการเลือกใช้คำเพื่ออ้างถึงบุคคลส่วนใหญ่ในสังคมซึ่งอาจเป็นสังคมจริงหรือสังคมที่ถูกสร้างขึ้นในเรื่องเล่าก็ได้ ซึ่งพบว่าดัดแปลงหนังสือเรียนเลือกใช้คำสรรพนามที่มีความหมายอ้างถึงบุคคลโดยไม่เฉพาะเจาะจง เช่น *people, everyone, และ everybody* เป็นต้น นอกจากนี้ยังพบการใช้คำบอกปริมาณร่วมกับคำสรรพนามหรือคำนามที่มีความหมายอ้างถึงวัยรุ่นส่วนใหญ่ด้วย เช่น *many teenagers, many young people, many teens, และ every teenager* เป็นต้น กลวิธีการอ้างส่วนใหญ่ดังกล่าวอาจสื่อให้ผู้อ่านเห็นว่าวัยรุ่นส่วนใหญ่หรือทุกคนในสังคมมีพฤติกรรมและลักษณะนิสัยไปในทิศทางเดียวกัน อีกทั้งยังเป็นการเพิ่มความน่าเชื่อถือให้ผู้อ่านคล้อยตามและยอมรับลักษณะของวัยรุ่นตามที่ดัดแปลงหนังสือเรียนพยายามสร้างและสื่อไปยังผู้อ่านได้ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 1 *Every teenager has a favorite celebrity.*

(Evans & Dooley, 2018, p. 92)

ตัวอย่างข้างต้นแสดงการอ้างส่วนใหญ่โดยใช้ประโยค “Every teenager has a favorite celebrity” (วัยรุ่นทุกคนมีคนดังที่ชอบ) เพื่อสื่อความหมายให้ผู้อ่านคล้อยตามความคิดที่ว่าวัยรุ่นทุกคนมีความชอบและความสนใจเหมือนกัน คือ การชื่นชอบบุคคลที่มีชื่อเสียงหรือคนดัง

ตัวอย่างที่ 2 *Generation Zers are tough and smart. They like to belong to a group and to share personal information. They are the first generation to have grown up with technology like the Internet and cell phone. Most of them own an MP3 player and download music from the web. They text friends on their cell phones, and they also stay in touch with them on Facebook. They read books on e-readers and tablets. And, they love the virtual world.*

(Dos Santos, 2022, p. 61)

จากตัวอย่างแสดงการอ้างส่วนใหญ่โดยใช้วลี “Most of them” (พวกเขาส่วนใหญ่) เพื่อสื่อความหมายให้ผู้อ่านเห็นว่าวัยรุ่นส่วนใหญ่มีลักษณะบางประการร่วมกัน คือ คนเจนเนอเรชัน Z มีลักษณะแข็งแรงแและฉลาด ชอบเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มและชอบแบ่งปันเรื่องราวส่วนตัว อีกทั้งยังเป็นคนกลุ่มแรกที่เติบโตมาพร้อมกับเทคโนโลยีอย่างอินเทอร์เน็ตและโทรศัพท์มือถือ นอกจากนี้ยังพบการใช้กลวิธีการอ้างส่วนใหญ่เพื่อแสดงลักษณะร่วมของวัยรุ่นบางประการ เช่น การส่งข้อความหาเพื่อนทางโทรศัพท์มือถือ การติดต่อกัน ผ่านสื่อสังคมออนไลน์อย่าง Facebook เป็นต้น

1.3 การใช้โครงสร้างประโยค

จากการศึกษาพบการใช้โครงสร้างประโยค 2 ลักษณะซึ่งประกอบด้วยการใช้ประโยคแสดงเงื่อนไขและการใช้ประโยคแสดงความขัดแย้ง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.3.1 การใช้ประโยคแสดงเงื่อนไข

การใช้ประโยคแสดงเงื่อนไขเป็นอีกกลวิธีหนึ่งที่ผู้แต่งหรือผู้เรียบเรียงหนังสือเรียนใช้เพื่อทำให้ผู้อ่านคล้อยตามชุดความคิดว่าวัยรุ่นให้ความสำคัญกับกระแสนิยมและวัตถุนิยม โดยการกล่าวถึงเงื่อนไขเกี่ยวกับกระแสนิยมหรือวัตถุนิยมและผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น ซึ่งผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นนั้นมักเกี่ยวข้องกับกรณีที่วัยรุ่นคล้อยตามหรือให้ความสำคัญกับกระแสนิยมและวัตถุนิยมเหล่านั้น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 3 *If there's something new, teens are typically eager to check it out. If something becomes popular and lasts for a while, it becomes a trend. Nowadays, the use of the newest technology has become the trend with teenagers.*

(Dos Santos, 2022, p. 61)

ตัวอย่างข้างต้นใช้ประโยคแสดงเงื่อนไข “If there's something new, teens are typically eager to check it out.” (หากมีสิ่งใหม่ ๆ เกิดขึ้นวัยรุ่นมักจะกระตือรือร้นที่จะลองดู) และมีการขยายความเพิ่มเติมในประโยคสุดท้ายว่ากระแสนิยมในวัยรุ่นปัจจุบันคือการใช้เทคโนโลยีใหม่ล่าสุด การใช้ประโยคแสดงเงื่อนไขดังกล่าวสามารถสื่อให้ผู้อ่านเห็นว่าให้ความสำคัญกับกระแสนิยมเป็นลักษณะโดยทั่วไปของวัยรุ่น

1.3.2 การใช้ประโยคแสดงความขัดแย้ง

ผู้วิจัยพบการใช้โครงสร้างประโยคแสดงความขัดแย้งเพื่อทำให้อ่านคล้อยตามชุดความคิดว่าวัยรุ่นให้ความสำคัญกับกระแสนิยมและวัฒนธรรม ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 4 *Nowadays people all over the world wear very similar clothing. Many of these fashions were started by young people, but now people of all ages follow them.*

(Dos Santos, 2022, p. 50)

ตัวอย่างข้างต้นใช้ประโยคแสดงความขัดแย้ง “Many of these fashions were started by young people, but now people of all ages follow them.” (แฟชั่นเหล่านี้หลายอย่างเริ่มต้นขึ้นโดยคนหนุ่มสาว แต่ปัจจุบันผู้คนทุกวัยต่างก็ทำตาม) การใช้ประโยคแสดงความขัดแย้งดังกล่าวสื่อให้เห็นว่าวัยรุ่นเป็นผู้ริเริ่มและมีอิทธิพลต่อแฟชั่น วัยรุ่นอาจไม่ได้เป็นแค่ผู้ทำตามกระแสนิยม แต่ยังเป็นผู้นำกระแสนิยมใหม่ ๆ อย่างเช่นเรื่องการแต่งกายด้วย และเมื่อการแต่งกายเหล่านั้นได้รับความนิยม ก็จะแพร่กระจายไปยังคนทุกวัย นอกจากนี้ยังสะท้อนให้เห็นว่าวัยรุ่นมีบทบาทสำคัญในการกำหนดแนวโน้มทางสังคมและวัฒนธรรมทั่วโลก

1.4 การใช้คำถามเชิงวาทศิลป์

Chanokporn Puapattanakun (2013) กล่าวว่า คำถามเชิงวาทศิลป์ หมายถึง คำถามที่ไม่ต้องการคำตอบแต่เว้นที่ว่างให้อ่านได้คิดหาคำตอบเอง และผู้เขียนก็คาดหวังให้อ่านคิดคำตอบได้ตรงกับที่ผู้เขียนต้องการ การใช้คำถามเชิงวาทศิลป์เป็นกลวิธีที่ช่วยให้ผู้เขียนไม่ต้องแสดงความคิดเห็นของตนออกมาตรง ๆ แต่ใช้วิธีการตั้งคำถามและแสดงผลสนับสนุนเพื่อโน้มน้าวใจผู้อ่านไปสู่คำตอบที่ผู้เขียนต้องการ จากการศึกษาพบการใช้คำถามเชิงวาทศิลป์เพื่อให้อ่านตั้งคำถามว่าสิ่งนั้นเป็นจริงหรือไม่และใช้การแสดงผลมาสนับสนุนคำตอบของผู้เขียน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 5 *I think it's normal that teenagers look up to celebrities and copy them. But I don't think older people always understand. The other day I wanted to wear a dress that was just like one worn by a singer in my favorite band, but Mom said I couldn't. Well, how would you feel? It's so unfair!!*

(Campbell et al., 2024, p. 129)

ตัวอย่างข้างต้นแสดงประโยคคำถาม “Well, how would you feel?” (แล้วคุณจะรู้สึกอย่างไร) ข้อความนี้ใช้คำถามเชิงวาทศิลป์เพื่อเน้นความรู้สึกว่าการกระทำของแม่ไม่ยุติธรรมและผู้พูดต้องการให้อ่านเห็นด้วย อีกทั้งยังเป็นการสร้างความเห็นอกเห็นใจจากผู้อ่านให้นึกภาพตามว่าหากอยู่ในสถานการณ์เดียวกันจะรู้สึกอย่างไร จากข้อความแสดงการใช้อารมณ์ของวัยรุ่นและสื่อให้เห็นช่องว่างระหว่างวัยของวัยรุ่นที่คิดว่าการชื่นชมคนดังและเลียนแบบการแต่งกายของพวกเขาเป็นเรื่องปกติแต่ผู้ใหญ่อาจไม่ได้เข้าใจดังนี้

1.5 การใช้อุปมาอุปไมย

Angkapanichkit (2019) กล่าวถึงการใช้อุปมาอุปไมยว่าเป็นกลวิธีทางภาษากลวิธีหนึ่งที่ผู้เขียนใช้สื่อสารเพื่อให้เกิดจินตภาพบางอย่างและเพื่อให้เกิดพลังในการสื่อความหมายไปยังผู้อ่านในลักษณะที่พรรณนาให้ผู้อ่านมองเห็นภาพและเข้าใจในสิ่งที่ผู้เขียนต้องการกล่าวถึงด้วยการเปรียบเทียบและทำให้การสื่อแทนความคิดของผู้เขียนมีสีสันมากขึ้น จากการศึกษาหนังสือเรียนพบการใช้อุปมาอุปไมยเชิงมนทัศน์เพื่อสื่อความคิดว่าวัยรุ่นให้ความสำคัญกับกระแสนิยมและวัตถุนิยมดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 6 *“They have money to burn” is what advertisers say about teenage consumers. Each year American teenagers spend over 100 billion dollars on luxury items like clothing, electronics and music. With such great spending power, it's easy to understand why advertisers target teenagers.*

(Evans & Dooley, 2018, p. 92)

ตัวอย่างข้างต้นใช้เสียงของ “advertisers” หรือ นักโฆษณา เพื่อสื่อให้เห็นลักษณะบางประการของวัยรุ่นผ่านอนุประโยค “They have money to burn” ซึ่งไม่ได้หมายถึงการเผาเงินจริง ๆ แต่หมายถึงการมีเงินเหลือเฟือ สามารถใช้จ่ายได้อย่างฟุ่มเฟือยโดยไม่เห็นคุณค่าของเงิน ข้อความดังกล่าวแสดงให้เห็นการใช้อุปมาอุปไมยเชิงมนทัศน์ (conceptual metaphor) ได้ว่า SPENDING IS BURNING เพื่อสื่อว่าสำหรับวัยรุ่นเงินเป็นเหมือนเศษกระดาษหรือเชื้อเพลิงที่ไร้ค่า ไม่มีคุณค่า ตรงกับสำนวนภาษาไทย เช่น ผลาญเงิน หรือเผาเงินเล่น ซึ่งสื่อความหมายเดียวกัน อุปมาอุปไมยเชิงมนทัศน์ดังกล่าวจึงสื่อให้ผู้อ่านเห็นว่าวัยรุ่นใช้เงินมหาศาลไปกับสินค้าฟุ่มเฟือยมากมายเพื่อสร้างตัวตนหรือภาพลักษณ์ในสังคม

2. วัยรุ่นสามารถประกอบอาชีพ หารายได้เสริม และประสบความสำเร็จได้

จากการศึกษาพบกลวิธีทางภาษาที่นำเสนอความคิดนี้ 5 กลวิธี ได้แก่ การใช้คำศัพท์ การใช้คำแสดงทัศนภาวะ การอ้างส่วนใหญ่ การใช้คำถามเชิงวาทศิลป์ และการใช้มูลบท ดังต่อไปนี้

2.1 การใช้คำศัพท์

การใช้คำศัพท์ที่สื่อถึงวัยรุ่น เช่น teens, teenagers, young people หรือประโยคที่แสดงอายุของวัยรุ่นร่วมกับคำกริยาหรือกริยาวลีที่แสดงการกระทำเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ ความต้องการประกอบอาชีพ หรือการหารายได้เสริมด้วยวิธีต่าง ๆ มีดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 7 *I'm 15 and want to get a job to start saving money.*

(Campbell et al., 2024, p. 61)

ตัวอย่างข้างต้นแสดงการปรากฏร่วมของคำศัพท์ที่สื่อถึงวัยรุ่น คือ I'm 15 และกริยาวลี "want to get a job" (ต้องการทำงาน) ข้อความดังกล่าวแสดงให้เห็นการถ่ายทอดความคิดว่าวัยรุ่นปรารถนาที่จะประกอบอาชีพเพื่อเก็บสะสมเงิน

ตัวอย่างที่ 8 *Some teenagers have a part-time job to earn some extra cash or to help out with the bills at home.*

(Evans & Dooley, 2018, p. 70)

ตัวอย่างข้างต้นแสดงการปรากฏร่วมของคำศัพท์ที่สื่อถึงวัยรุ่น คือ teenagers และกริยาวลี "have a part-time job" (ทำงานพิเศษ), "earn some extra cash" (มีรายได้พิเศษ) และ "help out with the bills at home" (แบ่งเบาภาระค่าใช้จ่ายที่บ้าน) แสดงให้เห็นการถ่ายทอดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่หนังสือเรียนต้องการสื่อไปยังผู้อ่าน คือ การช่วยที่บ้านแบ่งเบาภาระค่าใช้จ่ายด้วยการทำงานพิเศษเพื่อหารายได้เสริม

2.2 การใช้คำแสดงทัศนภาวะ

Office of the Royal Society (2560) นิยามคำว่า "ทัศนภาวะ" ไว้ว่าเป็นประเภททางไวยากรณ์ที่แสดงทัศนคติ มุมมอง จุดยืน หรือความรู้สึกของผู้แต่งตำราต่อสิ่งที่พูดหรือเขียนในประโยค เช่น ความมั่นใจหรือความเป็นไปได้ การศึกษาทัศนภาวะยังช่วยแสดงความสัมพันธ์เชิงอำนาจของผู้แต่งที่มีต่อผู้อื่น ซึ่งแสดงให้เห็นได้จากการใช้คำที่เกี่ยวข้องกับภาระหน้าที่ ความผูกพัน และอำนาจของผู้แต่งกับการเคารพต่อความจริงหรือความเป็นไปได้ของการแสดงความจริงนั้น และจากการศึกษาพบการใช้คำแสดงทัศนภาวะเพื่อแสดงความผูกมัดว่าการกระทำที่กล่าวถึงนั้นเป็นสิ่งที่วัยรุ่นควรกระทำ หรือจำเป็นต้องกระทำ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 9 *Tara is 18 and has a job as a babysitter. She believes that she should contribute towards household bills.*

(Evans & Dooley, 2018, p. 71)

ตัวอย่างข้างต้นแสดงการใช้คำแสดงทัศนภาวะ "believe" (เชื่อ) และคำกริยาช่วย "should" (ควร) ในประโยค "She believes that she should contribute towards household bills." (เธอเชื่อว่าเธอควรมีส่วนร่วมในการจ่ายค่าใช้จายในบ้าน) ข้อความดังกล่าวสื่อให้ผู้อ่านเห็นลักษณะอันพึงประสงค์ของวัยรุ่นผ่านตัวบทหนังสือเรียนว่าควรหารายได้เสริมเพื่อช่วยเหลือค่าใช้จ่ายในครอบครัว และการใช้คำแสดงทัศนภาวะนี้สามารถกำหนดกรอบการประพฤติปฏิบัติของวัยรุ่นให้เป็นไปตามที่ผู้แต่งหรือผู้เรียบเรียงหนังสือเรียนต้องการ

2.3 การอ้างส่วนใหญ่

จากการศึกษาพบการใช้คำบอกปริมาณร่วมกับคำสรรพนามหรือคำนามที่มีความหมายอ้างถึงวัยรุ่นโดยไม่เฉพาะเจาะจง เช่น many teenagers เพื่อสื่อให้ผู้อ่านเห็นว่าวัยรุ่นส่วนใหญ่มีการกระทำพฤติกรรม และลักษณะนิสัยไปในทิศทางเดียวกัน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 10 *Most teens save their money to pay for university expenses or buy a car or a motorcycle.*

(Evans & Dooley, 2018, p. 60)

ตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นการอ้างส่วนใหญ่โดยใช้วลี “Most teens” (วัยรุ่นส่วนใหญ่) เพื่อสื่อความหมายให้ผู้อ่านคล้อยตามสิ่งที่วัยรุ่นส่วนใหญ่กระทำ คือ การเก็บออมเงินไว้ใช้ขณะเรียนมหาวิทยาลัย ทั้งที่ในความเป็นจริงวัยรุ่นบางคนหรือหลายคนอาจไม่ได้ทำในสิ่งที่อ้างถึงเลยก็ได้ อย่างไรก็ตามกลวิธีทางภาษาที่ใช้การอ้างส่วนใหญ่ในลักษณะนี้สามารถทำให้ผู้อ่านมองเห็นภาพลักษณะนิสัยหรือการกระทำของวัยรุ่นได้จากตัวบทหนังสือเรียนและอาจเป็นการชี้แนะให้ผู้อ่านปฏิบัติตามลักษณะที่วัยรุ่นส่วนใหญ่กระทำได้

2.4 การใช้คำถามเชิงวาทศิลป์

จากการศึกษาพบการใช้คำถามเชิงวาทศิลป์ที่ไม่ได้ถามเพื่อคาดหวังคำตอบโดยตรง แต่ใช้เพื่อกระตุ้นให้ผู้อ่านคิดตามว่าสิ่งนั้นเป็นจริงหรือไม่ และใช้การแสดงเหตุผลมาสนับสนุนคำตอบของผู้เขียน หรือผู้เรียบเรียงหนังสือเรียนว่าวัยรุ่นสามารถประกอบอาชีพหรือหารายได้เสริมได้ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 11 *Some teenagers have a part-time job to earn some extra cash or to help out with bills at home. But do you think teens should work? Do you think it helps prepare them for adult life or should they be concentrating on their studies and just enjoying being kid? Here are some teens' experiences of working life. Luke, who is 17, works in the reception of his local gym. He works 10 till 6 every Saturday. His duties include answering the telephone, checking membership cards and signing up new members. He enjoys chatting with the customers about exercising, and soon they'll have their exercise plans designed by him because he is being promoted to the position of trainer. He doesn't need to work because his parents give him pocket money, but the €4 he gets per hour gives him extra spending money.*

(Evans & Dooley, 2018, p. 70)

ประโยคคำถาม “But do you think teens should work? Do you think it helps prepare them for adult life or should they be concentrating on their studies and just enjoying being kid?” (แต่คุณคิดว่าวัยรุ่นควรทำงานหรือไม่ คุณคิดว่าการทำงานช่วยเตรียมความพร้อมสำหรับการเป็นผู้ใหญ่ หรือพวกเขาควรจะมีมุ่งเน้นไปที่การเรียนและสนุกกับการเป็นเด็กมากกว่า) เป็นคำถามเชิงวาทศิลป์เพื่อนำผู้อ่านเข้าสู่คำตอบทันที โดยยกตัวอย่างวัยรุ่นอายุ 17 ปีที่ทำงานพิเศษทุกวันเสาร์เพื่อหาเงินใช้เพิ่มเติมจากที่ได้รับจากครอบครัว โดยผู้แต่งพูดถึงการเลือกทำงานพิเศษโดยสมัครใจและความสนุกในการทำงาน ข้อความดังกล่าว

จึงเป็นการแฝงความคิดเกี่ยวกับลักษณะอันพึงประสงค์ของวัยรุ่นว่าเป็นวัยที่สามารถประกอบอาชีพหรือหารายได้เสริมเพื่อหาประสบการณ์หรือเพื่อความสนุกสนานได้

2.5 การใช้มูลบท

การใช้มูลบทเป็นความรู้ที่ได้จากการอนุมานหรือการคาดการณ์ตามหลักเหตุผลซึ่งผู้พูดมักละไว้ในฐานที่เข้าใจโดยไม่ได้กล่าวออกมาเป็นถ้อยคำ Krisadawan Hongladarom (2008) ยังได้กล่าวว่า “presupposition” หรือ “ความเชื่อที่มีอยู่ก่อน” เป็นความรู้เบื้องหลังที่ผู้ร่วมสนทนามีร่วมกันและเป็นสิ่งที่เอื้อต่อการทำความเข้าใจในการสื่อสารโดยที่ผู้พูดไม่จำเป็นต้องพูดทุกอย่างออกมา ดังนั้นเมื่อผู้ใช้ภาษาเลือกใช้คำศัพท์คำใดคำหนึ่งหรือโครงสร้างประโยคชนิดใดชนิดหนึ่งตลอดจนการใช้ภาษาในบริบทต่าง ๆ จึงสามารถสื่อความหมายนอกเหนือจากเนื้อความที่ปรากฏตามรูปประโยคที่ผู้ใช้ภาษาสื่อสารได้ ด้วยเหตุนี้การใช้มูลบทจึงสามารถสื่ออุดมการณ์บางประการไปสู่ผู้อ่านได้อย่างแนบเนียน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 12 *A lot of people ask me how I was able to become a fashion designer so young. You probably won't be able to guess! When I was a little girl, my parents couldn't afford to buy me new clothes, so I wore my brother's old things. I hated them. As soon as I could use a sewing machine, I started to make my own clothes.*

(Campbell et al., 2024, p. 156)

ตัวอย่างข้างต้นแสดงการใช้ประโยค “A lot of people ask me how I was able to become a fashion designer so young.” (หลายคนถามฉันว่าฉันสามารถเป็นนักออกแบบเสื้อผ้าตั้งแต่อายุน้อยได้อย่างไร) ข้อความดังกล่าวแสดงให้เห็นมูลบทว่าการประกอบอาชีพเป็นนักออกแบบโดยปกติแล้วต้องเป็นคนที่มีอายุมากกว่าผู้พูด อย่างไรก็ตามผู้เขียนได้สื่อความคิดผ่านหนังสือเรียนว่าคนที่อายุน้อยสามารถเริ่มฝึกฝนทักษะอาชีพอย่างการเย็บผ้าและสามารถประกอบอาชีพนักออกแบบเสื้อผ้าตั้งแต่อายุน้อยได้

3. วัยรุ่นมีปัญหาในการใช้ชีวิตและต้องการความช่วยเหลือจากผู้ใหญ่

กลวิธีทางภาษาที่นำเสนอความคิดนี้มี 6 กลวิธี ได้แก่ การใช้คำศัพท์ การใช้คำแสดงทัศนภาวะ การใช้โครงสร้างประโยค การใช้คำถามเชิงวาทศิลป์ การใช้มูลบท และการใช้สหบท ดังรายละเอียดต่อไปนี้

3.1 การใช้คำศัพท์

จากการศึกษาพบการเลือกใช้คำศัพท์ที่สื่อถึงวัยรุ่น เช่น teens, teenagers, young people ร่วมกับคำกริยาหรือกริยาวลีที่แสดงการกระทำที่เป็นปัญหาหรือขัดแย้งกับผู้ใหญ่ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 13 *Growing up is hard. We all have problems in our **teenage years**, that may include **difficulties at school or trouble at home**, but for some young people, the problems can be really serious and they often **need professional help**.*

(Evans & Dooley, 2018, p. 102)

ตัวอย่างข้างต้นใช้วลีที่สื่อถึงวัยรุ่น คือ **teenage years** ร่วมกับวลีที่แสดงปัญหาและอุปสรรคในการเติบโตของวัยรุ่น เช่น “difficulties at school” (ความยากลำบากที่โรงเรียน), “trouble at home” (ปัญหาที่บ้าน) และพบการปรากฏร่วมของกริยาวลีที่มีคำแสดงทัศนภาวะอย่าง “need professional help” (ต้องการความช่วยเหลือจากมืออาชีพ) ซึ่งแสดงให้เห็นการถ่ายทอดความคิดว่าการเติบโตของวัยรุ่นเต็มไปด้วยปัญหาและอุปสรรคที่ต้องการความช่วยเหลือจากผู้ใหญ่หรือผู้ที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน

ตัวอย่างที่ 14 *I have seen **groups of teenagers hanging out**, and each one is **glued to a cell phone**. The **teens** simply don't talk to one another. Then there are those people who **film the most unpleasant scenes and post them on the Internet**. That can lead to **cell phone abuse**, which is another serious problem.*

(Dos Santos, 2022, p. 18)

ตัวอย่างข้างต้นมีการปรากฏร่วมของคำศัพท์ที่สื่อถึงวัยรุ่น คือ **groups of teenagers** และ **teens** ร่วมกับกริยาวลีแสดงปัญหาที่เกิดขึ้นในวัยรุ่น เช่น “is glued to a cell phone” (ติดโทรศัพท์มือถือ) และ “film the most unpleasant scenes and post them on the Internet” (บันทึกเหตุการณ์ที่ไม่พึงประสงค์ที่สุดและโพสต์ลงบนอินเทอร์เน็ต) อีกทั้งยังมีการกล่าวถึงปัญหารุนแรงซึ่งอาจตามมาจากพฤติกรรมของวัยรุ่นดังกล่าว คือ **cell phone abuse** (การใช้โทรศัพท์มือถือในทางที่ผิด) ข้อความดังกล่าวสื่อให้เห็นชุดความคิดว่าวัยรุ่นมีพฤติกรรมที่เป็นปัญหาและอาจนำไปสู่ปัญหาอื่น ๆ ที่รุนแรงได้

3.2 การใช้คำแสดงทัศนภาวะ

จากการศึกษาพบว่าการใช้คำแสดงทัศนภาวะผ่านตัวบทหนังสือเรียนมีการใช้คำแสดงทัศนภาวะเพื่อแสดงความคิดว่าวัยรุ่น มีปัญหาในการใช้ชีวิตและต้องการความช่วยเหลือจากผู้ใหญ่ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 15 *If you're interested in history and enjoy talking to people, we'd love to hear from you. If you like acting and have a strong speaking voice, even better. If you can copy regional accents - better still! **Obviously you'll need your parents' permission**. If you'd like to be one of our “subway storytellers,” please contact us at subwayex.com for further information.*

(Campbell et al., 2024, p. 114)

ตัวอย่างข้างต้นแสดงการใช้คำแสดงทัศนภาวะที่สื่อให้เห็นสิ่งที่วัยรุ่นจำเป็นต้องกระทำโดยใช้คำช่วยกริยา “need” (จำเป็นต้อง) ในประโยค “Obviously you’ll need your parents’ permission.” (แน่นอนว่าคุณจำเป็นต้องได้รับอนุญาตจากพ่อแม่ของคุณ) ซึ่งสื่อให้เห็นว่าวัยรุ่นต้องได้รับอนุญาตจากพ่อแม่ก่อนเข้าร่วมกิจกรรมบางอย่าง และวัยรุ่นเป็นวัยที่ต้องได้รับการดูแลและสนับสนุนจากผู้ปกครอง ซึ่งอาจเป็นไปตามข้อกำหนดกฎหมายเกี่ยวกับการปกป้องคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชน อย่างไรก็ตามการแสดงทัศนภาวะเช่นนี้อาจแสดงให้เห็นให้ผู้อ่านเข้าใจได้ว่าวัยรุ่นยังไม่สามารถตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ ด้วยตนเองได้

3.3 การใช้โครงสร้างประโยค

จากการศึกษาวิเคราะห์พบการใช้โครงสร้างประโยค 2 ลักษณะเพื่อสื่อชุดความคิดย่อยว่าวัยรุ่นมีปัญหาในการใช้ชีวิตและต้องการความช่วยเหลือจากผู้ใหญ่ ซึ่งประกอบด้วยการใช้ประโยคแสดงเงื่อนไขและการใช้ประโยคแสดงเหตุผล ดังรายละเอียดต่อไปนี้

3.3.1 การใช้ประโยคแสดงเงื่อนไข

การใช้ประโยคแสดงเงื่อนไขเป็นกลวิธีหนึ่งที่ผู้แต่งหรือผู้เรียบเรียงหนังสือเรียนใช้เพื่อให้ผู้อ่านคล้อยตามชุดความคิดที่แฝงไว้ในหนังสือเรียน โดยการกล่าวถึงเงื่อนไขเกี่ยวกับอายุของวัยรุ่นและผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น ซึ่งผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นนั้นมักเกี่ยวข้องกับการที่วัยรุ่นต้องได้รับการดูแลหรือช่วยเหลือจากผู้ใหญ่ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 16 *Auditions will take place in New York and San Francisco on April 30th. To take part, you must be between the ages of 15 and 19. It doesn't matter how much acting experience you have. You'll be put in groups and asked to act out a short scenario that we'll give you that day. On the day of the audition, you'll need to provide proof of your age. If you're under 18, your parent or guardian will also need to give you permission to attend by signing the Permission Form on our website.*

(Campbell et al., 2024, p. 106)

ตัวอย่างข้างต้นใช้ประโยคแสดงเงื่อนไข “If you’re under 18, your parent or guardian will also need to give you permission to attend by signing the Permission Form on our website.” (หากคุณอายุต่ำกว่า 18 ปี พ่อแม่หรือผู้ปกครองจะต้องเซ็นแบบฟอร์มใบอนุญาตบนเว็บไซต์ของเรา) ข้อความดังกล่าวแสดงเงื่อนไขเกี่ยวกับอายุของวัยรุ่นซึ่งส่งผลต่อการตัดสินใจกระทำการบางอย่าง ซึ่งจากบริบทสื่อความคิดว่าเด็กหรือวัยรุ่นที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปีต้องได้รับอนุญาตจากผู้ปกครองก่อนถึงจะเข้าร่วมกิจกรรมบางอย่างได้

3.3.2 การใช้ประโยคแสดงเหตุผล

ผู้วิจัยพบการใช้โครงสร้างประโยคแสดงเหตุผลเพื่อทำให้ผู้อ่านคล้อยตามชุดความคิดว่าวัยรุ่นมีปัญหาในการใช้ชีวิตและต้องการความช่วยเหลือจากผู้ใหญ่ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 17 *Most people would agree that if a certain type of behavior becomes normal for some people when they are young, it will continue for a long time. Therefore, there are concerns in many places where levels of juvenile delinquency are increasing rapidly. There are arguably a number of causes of this juvenile delinquency issue, and dealing with those causes should help to solve the problem. These issues can range from family problems to hard economic times. One thing that tends to be common to most cases is that there is a sudden or big change in an otherwise stable environment. Therefore, providing systems of social support that young people can use is vital.*

(Campbell et al., 2024, p. 107)

ตัวอย่างข้างต้นใช้ประโยคแสดงเหตุผล “Therefore, providing systems of social support that young people can use is vital.” (ดังนั้นการจัดให้มีระบบสนับสนุนทางสังคมที่เยาวชนสามารถเข้าถึงได้จึงเป็นสิ่งสำคัญมาก) การใช้ประโยคแสดงความความสัมพันธ์เชิงเหตุผลดังกล่าวสนับสนุนความคิดว่าวัยรุ่นมักมีปัญหาชีวิตหรือกระทำผิดเนื่องจากปัญหาความสัมพันธ์ในครอบครัวไปจนถึงปัญหาเศรษฐกิจที่ยากลำบาก และการใช้คำแสดงการประเมินค่า “vital” (สำคัญมาก) ร่วมกับการใช้ประโยคแสดงเหตุผลสามารถเพิ่มน้ำหนักความถูกต้องให้กับข้อสรุปของผู้แต่งได้ว่าการจัดให้มีระบบสนับสนุนทางสังคมที่เยาวชนสามารถเข้าถึงได้เป็นสิ่งสำคัญมากเพราะอาจช่วยลดปัญหาการกระทำผิดของวัยรุ่นหรือเยาวชนได้

3.4 การใช้คำถามเชิงวาทศิลป์

จากการศึกษาพบการใช้คำถามเชิงวาทศิลป์เพื่อให้อ่านตั้งคำถามว่าสิ่งนั้นเป็นจริงหรือไม่และใช้การแสดงผลมาสนับสนุนคำตอบของผู้เขียนว่าวัยรุ่นอ่อนประสบการณ์ มีปัญหาในการใช้ชีวิต และต้องการการดูแลช่วยเหลือจากผู้ใหญ่ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 18 *Did you know between 20 and 30 percent of teens in the USA have a period of depression before they become adults?*

(Campbell et al., 2024, p. 125)

ตัวอย่างข้างต้นแสดงประโยคที่มีความหมายว่า “คุณรู้หรือไม่ว่าวัยรุ่นในสหรัฐอเมริกา 20-30% ต้องเผชิญกับภาวะซึมเศร้าในช่วงหนึ่งก่อนที่พวกเขาจะเติบโตเป็นผู้ใหญ่” ข้อความนี้เป็นการใช้คำถามเชิงวาทศิลป์เพื่อดึงดูดความสนใจของผู้อ่านและกระตุ้นให้คิดเกี่ยวกับปัญหาภาวะซึมเศร้าในวัยรุ่นแทนที่จะ

คาดหวังคำตอบจริง ๆ ข้อความดังกล่าวยังเป็นการทำให้ผู้อ่านเกิดการคิดตามว่าภาวะซึมเศร้าในวัยรุ่นเป็นปัญหาที่พบได้บ่อยและอาจต้องการการแก้ไขอย่างเร่งด่วน

3.5 การใช้มูลบท

จากการศึกษาวิเคราะห์พบการใช้มูลบทที่สื่อความคิดว่าวัยรุ่นมีปัญหาในการใช้ชีวิตและต้องการความช่วยเหลือจากผู้ใหญ่ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 19 *'Feel good' adverts tell stories like a group of teens who rescue a cute puppy and later enjoy their favourite fizzy drink. They play on teenagers' emotions to sell their product.*
(Evans & Dooley, 2018, p. 92)

ตัวอย่างข้างต้นใช้ประโยค "They play on teenagers' emotions to sell their product." (พวกเขาเล่นกับอารมณ์ของวัยรุ่นเพื่อขายผลิตภัณฑ์ของตน) แสดงให้เห็นมูลบทว่าวัยรุ่นอ่อนประสบการณ์และอารมณ์อ่อนไหว ทำให้พวกเขาเป็นเป้าหมายของกลยุทธ์ทางการตลาด นักโฆษณาใช้เรื่องราวที่กระตุ้นอารมณ์ เช่น ความน่ารัก ความสนุกสนาน หรือความผูกพันทางสังคม เพื่อจูงใจให้วัยรุ่นซื้อสินค้า สิ่งนี้สื่อความคิดว่าวัยรุ่นยังขาดวิจารณญาณในการบริโภค และมักตัดสินใจซื้อสินค้าจากอารมณ์มากกว่าการพิจารณาเหตุผล สิ่งเหล่านี้จึงทำให้วัยรุ่นถูกชักจูงโดยโฆษณาได้โดยง่าย

3.6 การใช้สหบท

แฟร์คล็อฟ (Fairclough, 1992) กล่าวว่าการใช้สหบทเป็นกลวิธีทางภาษาที่สำคัญอีกกลวิธีหนึ่งที่สามารถสื่อให้ผู้รับสารรู้ได้ว่ามีความคิดอื่นหรือตัวบทอื่นที่มีอยู่ก่อนแล้วปรากฏอยู่ด้วย ข้อความหรือตัวบทปัจจุบันมีความสัมพันธ์กับตัวบทหรือวาทกรรมที่มีอยู่ก่อนแล้วในลักษณะใดลักษณะหนึ่งหรือหลายลักษณะในตัวบทเดียวกัน ซึ่งจากการศึกษาวิเคราะห์ตัวบทหนังสือเรียนพบว่า มีรูปแบบแสดงขอบเขตของความคิดหรือตัวบทอื่นแทรกอยู่อย่างชัดเจน เช่น การใช้การอ้างอิงคำพูดของผู้อื่นแบบที่มีเครื่องหมายคำพูดหรืออัญประกาศ (quotation marks) หรือที่เรียกว่าถ้อยคำแบบรายงานตรง (direct speech) โดยมีการอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อมูลตัวบทที่มีอยู่ก่อนแล้วอย่างชัดเจนเพื่อแสดงเหตุผลและสนับสนุนความคิดของผู้เขียนที่ว่าวัยรุ่นมีปัญหาในการใช้ชีวิตและต้องการความช่วยเหลือจากผู้ใหญ่ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 20 *So when exactly do we become good decision makers? Recent research into how the brain develops suggests that people can make big life decisions better in their late 20s. "Until very recently, we had to make some pretty important life decisions about education and career paths, who to marry, and whether to go into the army at a time when parts of our brains were not optimal yet," says neuroscientist Jay Gied. "Delaying those decisions makes sense biologically," he says.*

(Campbell et al., 2024, p. 133)

ตัวอย่างข้างต้นแสดงประโยคในเครื่องหมายอัฒภาค เช่น “Delaying those decisions makes sense biologically” (การชะลอการตัดสินใจเหล่านี้จึงเป็นเรื่องที่สมเหตุสมผลในเชิงชีววิทยา) แสดงให้เห็นว่าผู้พูด คือ Jay Gied ซึ่งเป็นนักประสาทวิทยาได้กล่าววาทกรรมของวัยรุ่นยังไม่สามารถตัดสินใจเรื่องสำคัญในชีวิตได้จนกระทั่งถึงวัย 20 ตอนปลาย ฉะนั้นการชะลอการตัดสินใจเรื่องสำคัญจึงเป็นสิ่งที่สมเหตุสมผล ข้อความดังกล่าวเป็นตัวบทที่ที่เกิดขึ้นก่อนแล้ว และเป็นตัวอย่างการใช้สหบทเชิงมิติภาษาหรือที่แฟร์คลัฟ (Fairclough, 1992) เรียกว่า สหบทปรากฏรูป (manifestation intertextuality) เนื่องจากมีรูปภาพแสดงขอบเขตของความคิดหรือตัวบทอื่นแทรกอยู่อย่างชัดเจน ลักษณะดังตัวอย่างแสดงให้เห็นว่าผู้เขียนได้นำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์และเรียบเรียงอยู่ในตัวบทหนังสือเรียนเพื่อสื่อความคิดว่าวัยรุ่นยังอ่อนประสบการณ์และต้องการการดูแลช่วยเหลือจากผู้ใหญ่ได้อย่างแนบเนียน

ความสัมพันธ์ระหว่างอุดมการณ์กับวิถีปฏิบัติทางวาทกรรม

จากการศึกษาผู้วิจัยพบความคิดย่อยเกี่ยวกับวัยรุ่น 3 ประการ ได้แก่ วัยรุ่นให้ความสำคัญกับกระแสนิยมและวัตถุนิยม วัยรุ่นสามารถประกอบอาชีพ หารายได้เสริม และประสบความสำเร็จได้ และวัยรุ่นมีปัญหาในการใช้ชีวิตและต้องการความช่วยเหลือจากผู้ใหญ่ อุดมการณ์ดังกล่าวปรากฏอยู่ในวาทกรรมหนังสือเรียนวิชาภาษาอังกฤษพื้นฐานระดับมัธยมศึกษาตอนปลายซึ่งล้วนเป็นวาทกรรมที่ได้รับการตรวจประเมินคุณภาพทางวิชาการและความถูกต้องเหมาะสมจากผู้ทรงคุณวุฒิตามที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดโดยมีการผลิต ตีพิมพ์ และแจกจ่ายไปยังสถานศึกษาทั่วประเทศเพื่อใช้เป็นสื่อการเรียนรู้อุหลักในชั้นเรียน การผลิตวาทกรรมหนังสือเรียนจึงสงวนไว้เฉพาะกลุ่มบุคคลบางกลุ่มที่ได้รับอนุญาตจากรัฐเท่านั้น สิ่งเหล่านี้แสดงให้เห็นว่าหนังสือเรียนเป็นวาทกรรมประเภทหนึ่งที่ผูกขาดโดยอำนาจของรัฐเนื่องจากเป็นองค์กรเดียวที่สามารถเข้ามาควบคุมการผลิตผ่านผู้ทรงคุณวุฒิเฉพาะกลุ่มได้ นอกจากนี้หนังสือเรียนแต่ละเล่มยังให้รายละเอียดเกี่ยวกับผู้เรียบเรียงหนังสือเรียนโดยระบุคุณวุฒิทางวิชาการให้ผู้อ่านได้รับทราบโดยมีจุดประสงค์ในการสร้างความเชื่อมั่นแก่ผู้อ่านว่าหนังสือเรียนมีความถูกต้องสมบูรณ์ทั้งด้านวิชาการและเหมาะสมกับการเรียนรู้ของผู้เรียน อุดมการณ์ที่สอดแทรกอยู่ในหนังสือเรียนจึงได้รับการตีความในลักษณะเดียวกันนี้ด้วย ผู้ที่มีอำนาจในการผลิตและกระจายตัวบทจึงมีจุดมุ่งหมายในการใช้หนังสือเรียนเป็นเครื่องมือในการปลูกฝังชุดความคิดเชิงอุดมการณ์ไปสู่ผู้อ่านเป้าหมายที่เป็นวัยรุ่นเพื่อขัดเกลาเยาวชนไทยให้มีลักษณะนิสัยอันพึงประสงค์และเอื้อประโยชน์แก่รัฐให้สามารถจัดระเบียบสังคมไปในทิศทางที่รัฐต้องการ อีกทั้งหนังสือเรียนยังถูกผลิตขึ้นในลักษณะของสื่อสิ่งพิมพ์ซึ่งทำให้สารหรือตัวบทที่อยู่ในหนังสือเรียนมีความคงทนมาก จึงทำให้ตัวบทต่าง ๆ ที่ประกอบอยู่ในหนังสือเรียนสามารถผลิตซ้ำได้อย่างไม่จำกัดและสามารถกระจายไปสู่ผู้เรียนในภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศไทยได้อย่างทั่วถึงและไม่เสียค่าใช้จ่ายตามนโยบายของรัฐ

นอกจากนี้ตัวบทหนังสือเรียนวิชาภาษาอังกฤษจัดเป็นการสื่อสารที่มีลักษณะเป็นบริบทหนังสือเรียน คือ เป็นการสื่อสารที่มีรูปแบบและวัตถุประสงค์เฉพาะ การเรียบเรียงเนื้อหาในบทเรียนประกอบด้วยบท

อ่านและความรู้ทางภาษารวมถึงกิจกรรมทำยบทเรียนเพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้และความเข้าใจให้แก่นักเรียน โดยเนื้อหาในบทอ่านของหนังสือเรียนวิชาภาษาอังกฤษมักเป็นเรื่องที่มีความสนุกสนานและให้ความรู้ที่เหมาะสมกับวัยของผู้อ่านที่เป็นวัยรุ่น จึงทำให้อุดมการณ์หรือความคิดที่แฝงอยู่ในหนังสือเรียนสามารถถ่ายทอดไปสู่ผู้อ่านได้โดยง่าย อีกทั้งหนังสือเรียนยังจัดเป็นการสื่อสารที่มีลักษณะเป็นปริศนาทูลซ่อนด้วย กล่าวคือ หนังสือเรียนไม่เพียงแต่เรียบเรียงขึ้นเพื่อให้ความรู้ทางภาษาเท่านั้นแต่ยังมีความต้องการให้ผู้อ่านซึ่งเป็นนักเรียนได้เข้าใจสิ่งต่าง ๆ รอบตัว ตลอดจนมีการถ่ายทอดความคิดเกี่ยวกับวิถีปฏิบัติตนและการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมเพื่อให้นักเรียนปฏิบัติตามด้วย และในเหตุการณ์การใช้หนังสือเรียนนั้นจะเห็นว่าผู้ส่งสารหรือครูเป็นผู้ที่มีอำนาจเหนือกว่าผู้รับสารหรือนักเรียน เนื้อหาสาระรวมถึงอุดมการณ์ในหนังสือเรียนที่ถ่ายทอดโดยครูจึงเป็นสิ่งที่นักเรียนพร้อมที่จะเชื่อถือ ยอมรับ และปฏิบัติตามโดยไม่มีข้อโต้แย้ง โดยสรุปแล้วปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสารทั้งในเหตุการณ์การผลิตและการใช้หนังสือเรียนมีลักษณะที่ตรงกันคือผู้ส่งสารในทุกเหตุการณ์การสื่อสารเป็นผู้ที่มีสถานภาพและอำนาจสูงกว่าผู้รับสารทั้งสิ้น

ความสัมพันธ์ระหว่างอุดมการณ์กับวิถีปฏิบัติทางสังคมและวัฒนธรรม

จากการศึกษาวิถีปฏิบัติทางสังคมและวัฒนธรรมผู้วิจัยพบว่าการสื่ออุดมการณ์ผ่านหนังสือเรียนได้รับอิทธิพลจากระบบความคิดและค่านิยมที่มีอยู่ในสังคมไทย ซึ่งมีมิลล์เลอร์ (Miller, 1995) ได้อธิบายไว้ว่า ค่านิยมเป็นเจตคติและความเชื่อที่ฝังรากลึกและมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคลในทุกด้านทั้งพฤติกรรมที่เห็นได้ง่าย เช่น การแต่งกาย และพฤติกรรมที่ซับซ้อน เช่น การแสดงความคิดเห็น ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้พบว่าระบบความคิดและค่านิยมในสังคมไทยที่มีอิทธิพลต่ออุดมการณ์ที่สื่อผ่านหนังสือเรียนประกอบด้วยค่านิยมเรื่องระบบอาวุโส ค่านิยมเรื่องระบบอุปถัมภ์ รวมถึงนโยบายที่รัฐให้ความสำคัญ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ค่านิยมเรื่องระบบอาวุโส

สังคมไทยให้ความสำคัญกับเรื่องระบบอาวุโสเป็นอย่างมาก ดังจะเห็นได้จากเหตุการณ์ที่ปรากฏอยู่ในเรื่องราวเกี่ยวกับประวัติศาสตร์และวรรณคดีไทยที่มักแสดงให้เห็นความสำคัญของระบบอาวุโสผ่านการกระทำและความสัมพันธ์ระหว่างตัวละครเด็กและผู้ใหญ่ สอดคล้องกับที่ Wongsith (1992) ได้กล่าวไว้ในงานของ Sukwisith (2011) ว่าค่านิยมระบบอาวุโสเป็นสิ่งที่สืบเนื่องมาจากระบบเจ้าขุนมูลนายที่มีอยู่ในสังคมไทยมาอย่างช้านาน ระบบดังกล่าวสร้างค่านิยมที่ว่าผู้น้อยต้องเคารพเชื่อฟังผู้ใหญ่ในการตัดสินใจ ความคิดริเริ่มที่จะทำสิ่งใหม่ก็เป็นเรื่องผู้ใหญ่เป็นผู้คิดและตัดสินใจทั้งสิ้น เมื่อความคิดดังกล่าวได้ถือปฏิบัติกันในครอบครัว เด็กหรือเยาวชนจึงได้รับการเลี้ยงดูให้เคารพเชื่อฟังพ่อแม่รวมถึงญาติผู้ใหญ่ทุกคนด้วย ค่านิยมเกี่ยวกับระบบอาวุโสจึงกลายเป็นสิ่งที่สังคมไทยยึดถือและปฏิบัติกันโดยทั่วไป

การศึกษาค้นคว้าบทอ่านในหนังสือเรียนวิชาภาษาอังกฤษได้กำหนดกรอบความคิดในการเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมให้กับเยาวชนโดยพยายามถ่ายทอดความคิดผ่านมุมมองและความคิดของผู้ใหญ่ไปสู่

การรับรู้ของผู้อ่านที่เป็นวัยรุ่นเพื่อให้เห็นว่าพฤติกรรมใดบ้างที่ควรปฏิบัติตามหรือไม่ควรปฏิบัติตามในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคม เช่น การไม่ใช้จ่ายฟุ่มเฟือย การประหยัดอดออม การช่วยเหลือค่าใช้จ่ายภายในบ้าน ด้วยการทำงานพิเศษ เป็นต้น นอกจากนี้หนังสือเรียนยังนำเสนอเงื่อนไขในการกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งของวัยรุ่น ซึ่งต้องผ่านการอนุญาตหรือการยอมรับจากผู้ใหญ่ก่อนจึงจะกระทำสิ่งต่าง ๆ ได้เช่นในตัวอย่างที่ 15 และ 16

2. ค่านิยมเรื่องระบบอุปถัมภ์

ระบบอุปถัมภ์ในสังคมไทยคือความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลแบบผู้อุปถัมภ์และผู้รับอุปถัมภ์ที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานแห่งความไม่เสมอภาคในการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ในด้านต่าง ๆ ทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมืองและสังคม สังคมไทยเป็นสังคมที่กำหนดสถานภาพของบุคคลลดหลั่นจากบนลงล่าง กล่าวคือ สังคมไทยเป็นสังคมที่มีโครงสร้างเน้นความแตกต่างระหว่างฐานะหรือตำแหน่ง ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างผู้อุปถัมภ์ที่มีฐานะสูงกว่ากับผู้รับอุปถัมภ์ที่มีฐานะต่ำกว่า แนวคิดดังกล่าวเป็นความคิดสำคัญที่มีผลต่อการจัดโครงสร้างของสังคมไทยเป็นอย่างยิ่ง (Pongsapich & Kuwinpan, 2000)

จากการศึกษาการสื่ออุดมการณ์ความเป็นวัยรุ่นในหนังสือเรียนผู้วิจัยพบความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มบุคคลในสังคมที่มีสถานภาพไม่เท่าเทียมกันและมีความสัมพันธ์ในลักษณะผู้อุปถัมภ์และผู้รับอุปถัมภ์ ซึ่งเห็นได้จากการที่ตัวบทหนังสือเรียนมักใช้โครงสร้างประโยคที่แสดงให้เห็นว่าบุคคลที่อยู่ในสถานภาพต่ำกว่า เช่น วัยรุ่น เป็นผู้ได้รับประโยชน์จากผู้ที่มีสถานภาพสูงกว่า เช่น ผู้ใหญ่หรือผู้ปกครอง การสื่อความสัมพันธ์ดังกล่าวจึงอาจเป็นผลมาจากค่านิยมเรื่องระบบอุปถัมภ์ในสังคมไทยที่ยอมรับความแตกต่างของฐานะหรือตำแหน่งของบุคคลในสังคมและมีการกระทำเพื่อประโยชน์สุขของผู้อุปถัมภ์หรือผู้รับอุปถัมภ์ของตน

3. นโยบายที่รัฐให้ความสำคัญ

นโยบายหรือหลักสูตรการศึกษาของประเทศเป็นอีกสิ่งหนึ่งที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการสื่ออุดมการณ์ในหนังสือเรียน และจากการศึกษาพบว่านโยบายการศึกษาของไทยมีผลต่ออุดมการณ์ที่หนังสือเรียนเลือกสื่อไปยังผู้อ่าน กล่าวคือ การทำให้อุดมการณ์บางประการยังคงถูกผลิตซ้ำอย่างต่อเนื่องในหนังสือเรียนตลอดทั้งช่วงชั้น เช่น อุดมการณ์ความเป็นวัยรุ่นที่มีความคิดย่อยว่าวัยรุ่นสามารถประกอบอาชีพ หารายได้เสริม และประสบความสำเร็จได้ ซึ่งปรากฏในหนังสือเรียนวิชาภาษาอังกฤษพื้นฐานอย่างต่อเนื่องตลอดทั้งช่วงชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายซึ่งเป็นช่วงชั้นสุดท้ายของการศึกษาขั้นพื้นฐาน สอดคล้องกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่กำหนดไว้ 8 ประการ คือ (1) รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ (2) ซื่อสัตย์สุจริต (3) มีวินัย (4) ใฝ่เรียนรู้ (5) อยู่อย่างพอเพียง (6) มุ่งมั่นในการทำงาน (7) รักความเป็นไทย และ (8) มีจิตสาธารณะ โดยหนังสือเรียนนำเสนอการกระทำหรือพฤติกรรมบ่งชี้เกี่ยวกับความคิดย่อยดังกล่าวผ่านบทอ่านในหนังสือเรียน เช่น ตัวอย่างที่ 11 และ 12 ซึ่งกล่าวถึงวัยรุ่นที่ทำงานพิเศษเพื่อช่วยเหลือค่าใช้จ่ายที่บ้านและวัยรุ่นที่ฝึกฝนทักษะการเย็บผ้าด้วยตนเองจนสามารถเป็นนักออกแบบ

เสื้อผ้าได้ตั้งแต่อายุน้อย ตัวอย่างดังกล่าวแสดงคุณลักษณะอันพึงประสงค์เรื่องการใฝ่เรียนรู้ มุ่งมั่นในการทำงาน และการมีจิตสาธารณะ ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่รัฐพึงปรารถนาให้เยาวชนของชาติปฏิบัติตาม

ผลการวิเคราะห์ข้างต้นแสดงให้เห็นว่านโยบายด้านการศึกษาที่รัฐให้ความสำคัญมีอิทธิพลต่อการสื่ออุดมการณ์ในหนังสือเรียน เนื่องจากหนังสือเรียนเป็นวาทกรรมที่รัฐมีบทบาทในการผลิตเป็นอย่างมาก ประกอบกับการที่หนังสือเรียนเป็นวาทกรรมที่ประชาชนให้การยอมรับและสามารถเข้าถึงประชาชนของประเทศได้ในวงกว้าง รัฐจึงเลือกใช้หนังสือเรียนเป็นสื่อในการถ่ายทอดอุดมการณ์บางประการไปสู่ผู้อ่านที่เป็นเยาวชนเพื่อชี้แนะให้ปฏิบัติตามนโยบายที่รัฐกำหนดขึ้นและนำไปสู่ประโยชน์ในการปกครองและบริหารประเทศต่อไป

บทสรุปและการอภิปรายผล

ผลการศึกษพบความคิดย่อยเกี่ยวกับอุดมการณ์ความเป็นวัยรุ่น 3 ความคิดย่อย ได้แก่ (1) วัยรุ่นให้ความสำคัญกับกระแสนิยมและวัตถุนิยม (2) วัยรุ่นสามารถประกอบอาชีพ หารายได้เสริม และประสบความสำเร็จได้ และ (3) วัยรุ่นมีปัญหาในการใช้ชีวิตและต้องการความช่วยเหลือจากผู้ใหญ่ ซึ่งอุดมการณ์และความคิดย่อยดังกล่าวถ่ายทอดผ่านกลวิธีทางภาษา 8 กลวิธี ได้แก่ การใช้คำศัพท์ การใช้คำแสดงทัศนภาวะ การใช้โครงสร้างประโยค การอ้างส่วนใหญ่ การใช้อุปสรรค การใช้คำถามเชิงวาทีศิลป์ การใช้มูลบท และการใช้สหบท โดยผลการศึกษากลวิธีทางภาษาคั้งนี้สอดคล้องกับผลการศึกษากลวิธีทางภาษาในงานของ Sukwisith (2011) และงานของ Rangseepanya & Srikoon (2023) กล่าวคือ งานวิจัยทั้ง 2 ฉบับพบการใช้กลวิธีระดับตัวบทในลักษณะการใช้เสียงภายในตัวบทสื่อความคิดที่เป็นความรู้หรือความจริงผ่านการบรรยายฉากหรือสถานการณ์ในบทอ่านซึ่งทำให้การสื่ออุดมการณ์มีความแนบเนียนมากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังพบการใช้กลวิธีระดับสหบทที่ใช้ตัวบทอื่นแทรกเข้ามาในวาทกรรมและทำให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างตัวบทหนึ่งกับตัวบทอื่นเพื่อสนับสนุนความคิดที่ผู้แต่งหรือผู้เรียบเรียงหนังสือเรียนต้องการสื่อไปยังผู้อ่านด้วย อย่างไรก็ตามงานวิจัยข้างต้นพบกลวิธีทางภาษาที่ต่างไปจากงานวิจัยครั้งนี้อีกหลายกลวิธี เช่น การใช้เสียงที่หลากหลาย การใช้ส่วนประกอบของหนังสือเรียน เป็นต้น

งานวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นว่าวัตถุประสงค์ของการผลิตหนังสือเรียนมิได้มีเพียงเพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะภาษาอังกฤษเพื่อใช้แสวงหาความรู้ ประกอบอาชีพ และศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการนำเสนอหรือผลิตซ้ำชุดความคิดเชิงอุดมการณ์ไปสู่ผู้อ่าน ซึ่งแสดงให้เห็นจากอุดมการณ์ความเป็นวัยรุ่นที่พบในหนังสือเรียนทุกเล่มซึ่งนำเสนอผ่านมุมมองของผู้มีอำนาจในระบบการศึกษาของไทยที่ได้ตรวจสอบแล้วว่าถูกต้องและเหมาะสม ชุดความคิดหรืออุดมการณ์ความเป็นวัยรุ่นที่พบในหนังสือเรียนจึงอาจนำไปสู่การสร้างความรู้ตระหนักรู้เกี่ยวกับแนวทางแก้ไขปัญหาของวัยรุ่น เช่น การขอความช่วยเหลือจากผู้ใหญ่หรือหน่วยงานเอกชนทั้งด้านการเงินและด้านสุขภาพจิต หรืออาจเป็นการตอกย้ำ ผลิตซ้ำวาทกรรมที่

เป็นการลดทอนความชอบธรรมและลดความน่าเชื่อถือของวัยรุ่น เพื่อสร้างความชอบธรรมให้กับสังคมในการควบคุมเยาวชนทั้งด้านพฤติกรรมและความคิดให้กระทำตามระบบอาวุโสและค่านิยมอื่น ๆ ของสังคมไทยก็เป็นได้ ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าวัตถุประสงค์ประการหลังนี้เป็นความพยายามของรัฐในการปลูกฝังคุณลักษณะที่รัฐเห็นว่าดีงามและสมควรให้มีในตัวผู้เรียนโดยใช้หนังสือเรียนเป็นเครื่องมือในการเตรียมสมาชิกใหม่ของสังคมเข้าสู่ระเบียบแบบแผนที่รัฐเห็นว่าเหมาะสม สอดคล้องกับแนวคิดของ van Dijk (2006) ที่เห็นว่าวาทกรรมหนังสือเรียนคือการผลิตซ้ำอุดมการณ์ของผู้ที่มีอำนาจเหนือกว่าในสังคมอย่างรัฐไปสู่ผู้ที่มีอำนาจน้อยกว่าอย่างผู้เรียนอันเป็นการสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้กับพลเมืองของชาติเพื่อให้รัฐสามารถปกครองและควบคุมคนในสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

References

- Angkapanichkit, J. (2019). *Discourse analysis* (2nd ed.). Thammasat University Press.
- Bureau of Academic Affairs and Educational Standards. (2017). *Basic education core curriculum, B.E. 2551 (2008)*. The Printing House of the Cooperative Federation of Agricultural Thailand.
- Campbell, R., Matcalf, R., & Benne, R. (2021). *Go beyond 4-6*. Macmillan Publishers Limited.
- Dos Santos, M. (2022). *New world 4-6*. Thai Watana Panich.
- Evans, V., & Dooley, J. (2020). *Upload 4-6*. Aksorn Charoen Tat ACT. Co., Ltd.
- Fairclough, N. (1995). *Critical discourse analysis: The critical study of language*. Routledge.
- Fairclough, N. (2003). *Analysing discourse: Textual analysis for social research*. Routledge.
- Hongladarom, K., & Chauksuvanit, T. (2008). *Watchana patibat sat* [Pragmatics]. Academic Publications Project, Faculty of Arts, Chulalongkorn University.
- Klinaon, A. (2019). *Ideologies in junior high schools' English language textbooks: A critical discourse analysis* [Master's thesis, Naresuan University]. NU Intellectual Repository. <https://nuir.lib.nu.ac.th/dspace/bitstream/123456789/3919/3/61062700.pdf>.
- Methitham, P. (2017). *Phasaangkit: Mayakhati amnat lae kankhopngam* [English: Myth, power, and domination]. Naresuan University Press.
- Miller, D. (1995). *On nationality*. Oxford University Press.
- Office of the Basic Education Commission. (2010, 4 March). *Guidelines for the development, measurement, and evaluation of desirable characteristics in the basic education core curriculum, B.E. 2551 (2008)*. http://academic.obec.go.th/images/document/1559115153_d_1.pdf.

- Office of the Royal Society. (2015, 1 September). *Karn baeng phak thang phumisat* [Geographical regionalization]. <http://legacy.orst.go.th/?knowledges=การแบ่งภูมิภาคทางภูมิศาสตร์>
- Office of the Royal Society. (2017). *Dictionary of linguistic terms (general linguistics), Royal Institute edition*. Abiz Inter Group.
- Panpothong, N. (2013). *Critical discourse analysis in linguistics: Concepts and applications in Thai discourse studies*. Academic Publications Project, Faculty of Arts, Chulalongkorn University.
- Pongsapich, A., & Kuwinpan, P. (2000). *Rabop upphatham* [Patronage system]. Chulalongkorn University Press.
- Puapattanakun, C. (2013). *The relationship between language and ideologies in the discourse of fortune telling: A critical discourse analysis* [Doctoral dissertation, Chulalongkorn University]. Office of Academic Resources Chulalongkorn University. <http://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/42774>.
- Rangseepanya, T., & Srikoon, S. (2023). The relationship between language and ideology in femininity discourse in junior high school's literature appreciation textbooks. *Journal of Humanities and Social Sciences*, 41(1), 50-95. <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/HUSO/article/view/268578/176292>.
- Sukwisith, W. (2011). *The relationship between language and ideologies in the thai language textbooks for the elementary school curriculum B.E.2503-2544: A critical discourse analysis* [Doctoral dissertation, Chulalongkorn University]. Office of Academic Resources Chulalongkorn University. <http://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/22213>.
- Van Dijk, T. A. (1998). *Ideology: A multidisciplinary approach*. The Cromwell Press.
- Van Dijk, T. A. (2006). Discourse and manipulation. *Discourse & Society*, 17(2), 359-383. <http://das.sagepub.com/cgi/content/abstract/17/3/359>
- Wongsith, M. (1992). *Thatsanakati kiao kap phusungayu kong kon num sao thai* [Young Thai people's attitudes toward the elderly]. Institute of Population Studies, Chulalongkorn University.